

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Аравідова Сен-П.Г.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

НЕВЗАЄМОЗАЄМНИЙ ТОКЕН (NFT) ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА, АБО ЧИ МАЄ КРИПТОВАЛЮТА МАЙБУТНЄ

Розвиток нових технологій чинить невідчужуваний та вагомий вплив на наше життя: суспільство, ідеологія та культура змінюється і переходить у нову форму існування – інформативно цифрову культуру. Концепція валюти аналогічним чином поступово змінюється. Мистецтво подібно іншим сферам нашого життя також жадає йти в ногу з часом, воно прагне підіймати злободенні питання та своєчасно відповідає на запити суспільства. Сучасна культура стрімко розвивається, на стику глобалізації інформації та мистецтва виникло таке явище, як NFT (non-fungible tokens) – особливий тип криптовалюти.

Криптовалюта – це вид цифрових грошей, штучна платіжна система, що порівнюється до справжніх грошей і має свій курс. Більшість криптовалют оснований на технології блокчейну та є взаємозаємною, тобто одна «монета» не відрізняється від іншої, і токени на ній просто замінюються [1]. В той час, як NFT – одиниця даних у цифровій книзі (блокчейн), де кожен NFT може представляти унікальний цифровий елемент, і тому кожен з них не взаємозамінний. Тобто, NFT це незамінний токен, що виступає в ролі віртуальної валюти, при цьому головна його відмінність полягає в тому, що він передбачає контекст інтелектуальної власності. Саме це головним чином вплинуло на безпосереднє залучення в першу чергу цифрового мистецтва до його валютизації [2]. NFT-твори мистецтва схожі на предмети з автографом. А їх метадані обробляються за допомогою криптографічної хеш-функції [3]. Ще один нюанс – як у однієї гравюри може бути кілька відбитків, автор цифрового об'єкта може випустити на нього кілька NFT. Але навіть у цьому випадку токени, як і раніше, будуть мати унікальний ідентифікатор і вважатися першотвором або його частиною.

Існування NFT досить іронічне, адже навіть купувати те, чого фактично не існує, що можна і так скачати із інтернету. Тут вступає кілька факторів, головним чином – людський. NFT максимально демократизує

ринок діджитал-мистецтва, дає дорогу експериментаторам та інноваторам, а причетність до становлення нової культурної парадигми дає змогу відчутти себе частиною більшого, чогось унікального і значного. З іншого боку NFT виступає активом, що дає можливість інвестувати без особливих затрат, коли обмеженість робить товар привабливим але доступним. NFT дає можливість кожному стати колекціонером – побудувати особисту віртуальну галерею за допомогою таких просторів, як SomniumSpace і Cryptovoxels. В решті решт це екосистема, що розвивається і нічим не обмежена. Будь-хто може побудувати платформу або апаратне забезпечення для підтримки NFT. Очевидно, що чим більш поширеним і впізнаваним стане цифровий актив, тим потенційно вища його вартість [4].

Ще одним фактором популяризації криптоарту стала нинішня епоха, що належить до метамодернізму. А в ньому головне – «нова щирість». Головним для художника стала ідея, що він хоче сказати світові. «Не має значення як, важливо що! Скажи щось від себе! Колаж, цитата, абстракціонізм – все годиться для самовираження». Але йде невідворотний процес: контемпорарі арт згасає. Це не дивує. Світ просто шукає нових митців. І наразі NFT стало майданчиком для нового «щирого» мистецтва, нових імен. Судячи з резонансних продажів NFT, бажання отримати в особисту власність шматочок інтернету стає таким же звичайним, як збирання магнітів на холодильник чи фотографування пам'яток.

NFT – ідеальний світ, де панує свобода творчості, вільне від корупції середовище відкрите і доступне кожному, а гроші сиплються горами. Та чи справді все так гарно? Витвори мистецтва завжди були фінансовим активом та показником статусу, тепер вони набувають фактичної цінності, як валюта. І якщо спочатку унікальний токен надавався лише цифровому арту, то сьогодні стало можливим токенизувати фізичний носій. Художню роботу оцифровують, надають їй власний неповторний номер і відправляють на «ринок». Радикальні прихильники криптовалютування мистецтва наголошують на потребі знищення фізичного носія токена задля збереження «оригінальності» цифрового, проте це досить спірне питання. З одного боку початково цифрове мистецтво не має фізичного носія, тому його монетизація безболісна і натуральна, з іншого – фізичний носій, особливо витвір мистецтва світового значення, має цінність сам по собі, а його знищення задля уорегіналення цифрового зліпка виглядає цілковитим варварством. Такий витвір являється культурним скарбом, як окремої країни, так і надбанням для світу в цілому. Отже протистояння прихильників NFT та їх противників зрозуміле і актуальне.

Крім того існує багато негативних факторів. По-перше варто зазначити, що далеко не всі роботи продаються за тисячі і мільйони доларів, з усього асортименту товарів лише кілька сотень чи тисяч вартують справжніх грошей, все інше йде за копійки і скільки років може піти на зростання такого активу невідомо, чи прийде такий час взагалі. По-друге, існує фактор «право володіння». З криптоартом заявляється «володіння» об'єктом у блокчейні, але у правовому полі NFT ніде і ніяк не регулюється та не визнається як спосіб позначення права власності. Якщо проводити аналогію з юридичного погляду, то покупка криптоарту – те саме, що купити ділянку на Марсі.

Коли людина купує NFT, у більшості випадків вона не купує роботу мистецтва або навіть зображення. Замість цього купується невеликий фрагмент коду, який відноситься до мультимедійного файлу, розташованого десь в інтернеті. Цифрові твори мистецтва самі не зареєстровані в блоці під час покупки. При покупці, скоріше, створюється криптографічний підпис, який при декодування вказує на зображення, розташоване в іншому місці. І цей показник може бути заблокований рядом причин, включаючи порушення умов торгової платформи. Порушення авторських прав та крадіжки творів мистецтва є характерною рисою розробки простору NFT. І якщо NFT фактично видаляється у джерелі, він не буде відображатися незалежно від того, на який веб-сайт був розміщений.

Проблема також може бути пов'язана з форматом токена. NFT, як правило, представлений як маркер ERC-721. Наприклад, торгова платформа NFT SuperRare надсилає токени безпосередньо до гаманців покупців, де вони можуть бути досить легко відстежені. Однак новий токен ERC-1155, або «Multi-Cane» ще не сумісний з EtherScan (сервіс, де можна переглянути статистику Ethereum). Це означає, що ERC-1155 не відображається, навіть якщо ви знаходитесь в блоці.

Все це є ілюстрацією спільної проблеми з Ethereum та криптовалюти в цілому: незважаючи на те, що вони незамінні і не підлягають злому, ви можете використовувати їх лише через ненадійні сторонні програми [5].

Окрім того є і інші недоліки. Економісти підозрюють NFT в стандартній пірамідоподібній схемі на зразок MMM. Так вважає, наприклад, лауреат Нобелівської економіки Паул Кріганман. Багатомільйонні токени легко можуть купуватися власниками ETH, вони безпосередньо зацікавлені у підвищенні його курсу. Можна навіть купувати NFT у себе, заявляючи велику угоду для ЗМІ, тим самим створюючи прецедент.

Комісія з цінних паперів США випустила контрольний список, як визнати фінансову піраміду. Переглянемо його в контексті крипто-арту:

– Немає справжнього продукту або послуги: пропонується платити за токен, який не дає реальної власності.

– Обіцянки повернення високої ставки за короткий період часу: згідно засобів масової інформації, простий цифровий художник може продати свою роботу за мільйони.

– Легкі гроші або пасивний дохід: майданчики з продажу пропонують «вічний» дохід. Наприклад, Supercare обіцяє 10% від вторинних продажів.

– Необхідна покупка: кожен, хто хоче продати свій об'єкт цифрового мистецтва, або будь-який інший диджитал продукт, повинен платити за транзакцію, неодноразово.

– Немає демонстраційного доходу від роздрібних продажів: вартість «володіння» токеном не є очевидною, а прикладу 2-10-х перепродажів немає.

– Акцент на рекрутингу: багато гучних інфо приводів, щоб у багатьох людей виникло бажання бігти продавати свої цифрові об'єкти.

Досить цікава деталь цієї піраміди в тому, що на додаток до звичайного заробітку за рахунок низів, організатори мають можливість заробляти на коливаннях курсів криптовалюти – тут допомагає і галас в ЗМІ і масова реєстрація нових користувачів ЕТН.

Мистецтво здавен використовують для відмивання грошей, тому не дивно, що токени можуть використовувати, як сучасну альтернативу [6].

Підбиваючи підсумки, з повною впевненістю можна сказати лише, що NFT це двоєке явище, яке є одночасно новою формою у мистецтві, волевиявленням сучасного покоління і в той же час його утопією. Важко визначити, скільки ще крипто арт триматиметься, 5-10 років, а можливо ми є свідками становлення історії вічних токенів.

Список використаних джерел:

1. Cryptocurrency. 2021 // Alpari. 23-11-2021. URL: <https://alpari.com/ru/beginner/glossary/cryptocurrency/>

2. Сабініч А. Що таке NFT і чому всі про це говорять? 2021 // Токар. 19 березня. URL: <https://tokar.ua/read/44528>

3. Amber Burton (2021). Want to Buy an NFT? Here's What to Know // The Wall Street Journal. March 13. URL: www.wsj.com/articles/want-to-buy-an-nft-heres-what-to-know-11615647601

4. Foundation Team. Why collect digital art NFT's // Foundation. 12 February 2021. URL: <https://foundation.app/blog/why-collect-digital-art-nfts>

5. Annie Bronson (2021). Дорогие NFT иногда исчезают без следа, заметили покупатели // Хабр. 30 березня. URL: <https://habr.com/ru/news/t/549714/>

6. Кирилл ака grokru (2021). Что не так с NFT-артом // Хабр. 17 березня. URL: <https://habr.com/ru/post/547558/>